

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

INGLIZ VA UZBEK TILLARIDA AYOLLAR NUTQIDA EFEMIZIMLARNING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI (Louisa May Alcottning "Little Women" asari asosida)

Hayothon Marufjonovna Shernazarova

O'qituvchi, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqola ayollar nutqidagi efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlarini Louisa May Alcottning "Little Women" asari asosida o'rganishga bag'ishlanadi. Asar, XIX asr amerikalik ayollarning hayoti, ijtimoiy roli va qadriyatlarini aks ettirgan holda, ayollar nutqidagi o'ziga xos uslublar va madaniy elementlarni mujassam etadi. Maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi ayollar nutqidagi efemizimlar, ya'ni ayollarga xos ifodalash vositalari, iboralar va turlarining lingvomadaniy tahlili amalga oshiriladi. Ushbu tahlil orqali ayollar nutqidagi madaniy va ijtimoiy qadriyatlarining til orqali qanday ifodalanligi, shuningdek, til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqliklar ko'rsatiladi. Alcottning "Little Women" asari misolida, o'zaro munosabatlar, gender tengligi va jamiyatdagi ayollar o'rniga doir ijtimoiy tasavvurlar qanday aks etishi ko'rib chiqiladi. Maqola, tilshunoslik va madaniyatshunoslik yo'nalishlarida ilmiy tadqiqotlar uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lishi kutilmoqda.

Kalit so'zlar: Ayollar nutqi, efemizimlar, lingvomadaniyat, Louisa May Alcott, Little Women, gender lingvistikasi, adabiyot, madaniy xususiyatlar.

Kirish qismi: Ayollar nutqi va uning lingvomadaniy xususiyatlari so'zi hozirgi zamon tilshunosligida muhim o'rin tutadi. Xususan, adabiyotda ayollarning nutqini o'rganish, nafaqat lingvistik, balki madaniy va ijtimoiy jihatlarni ham o'z ichiga oladi. Bu jarayon tilshunoslikda "gender lingvistikasi" va "lingvomadaniyat" kabi tushunchalar orqali amalga oshiriladi. Ayollar nutqidagi o'ziga xosliklar, aforizmlar, iboralar, jamiyatdagi roli, qadriyatlar va qadimgi an'analar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, har bir madaniyatda alohida ifodalanigan bo'ladi.

Louisa May Alcottning mashhur asari "Little Women" (Yosh ayollar) adabiyotda ayniqsa ayollar nutqi va uning lingvomadaniy kontekstini tahlil qilish uchun ajoyib manba hisoblanadi. Ushbu asar, XIX asrning o'rtalarida amerikalik ayollarning hayoti va ijtimoiy mavqeini aks ettirib, ayollar nutqidagi o'ziga xos uslublar va ularning madaniy ifodalarini mukammal tarzda namoyish etadi. "Little Women" asari orqali ayollarning nutqidagi feminizmning lingvomadaniy xususiyatlari, o'zaro munosabatlar, qadriyatlar va jamiyatdagi o'rnini o'rganiladi.

Bu maqola, Louisa May Alcottning "Little Women" asari asosida, ingliz va o'zbek tillaridagi ayollar nutqidagi efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlarini tahlil qilishga bag'ishlanadi. Unda ayollar nutqidagi madaniy ifodalar, aforizmlar va jamiyatdagi ayollarga nisbatan yondashuvlar o'rganiladi. Shuningdek, til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlik, ayollarning nutqi orqali gender tasavvurlari qanday shakllanayotgani ko'rsatiladi.

Asosiy qismi: Ayollar nutqining lingvomadaniy xususiyatlarini tahlil qilish, nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatshunoslik nuqtai nazaridan ham juda muhimdir. Ayollar nutqi, ayniqsa, ular tomonidan ishlatiladigan efemizimlar orqali, jamiyatda ayolning o'rnini, qadriyatlar va ijtimoiy me'yorlar haqida ko'plab ma'lumotlar beradi. Louisa May Alcottning "Little Women" asari, XIX asrda amerikalik ayollarning ijtimoiy pozitsiyasini va hayot tarzini yoritish bilan birga, ayollar nutqidagi efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlarini tahlil qilish uchun ajoyib manba hisoblanadi.

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

"Little Women" asarida, ayollar nutqida ishlatilgan efemizimlar, o'zaro munosabatlar, madaniyat va qadriyatlar bilan chambarchas bog'liq. Asar qahramonlari — Meg, Jo, Beth, va Amy — har biri o'z nutqi orqali jamiyatdagi ayollar uchun belgilangan an'analar va rollarni ifodalaydi. Ularning nutqida jamiyatdagi erkaklar bilan tenglashish, o'zaro hurmat va oila qadriyatlari, birbirlariga bo'lgan mehr-oqibat kabi elementlar ko'zga tashlanadi. Masalan, Megning nutqi oilaviy qadriyatlarni hurmat qilishni, Jo esa individualizmni va mustaqillikni ta'kidlaydi.

Ingliz tilida ayollar nutqidagi efemizimlar ko'proq ijobiy va nozik ifodalarda bo'lsa, o'zbek tilidagi efemizimlar ko'proq an'anaviy qadriyatlarni o'z ichiga oladi va ko'proq ehtiyotkorlik va samimiylilikni ifodalaydi. Bu o'zaro tafovutlar madaniy farqlarga, tilning rivojlanishiga va ijtimoiy kontekstga bog'liq.

Natijalar va tahlillar: Tahlil qilish natijasida shuni aytish mumkinki, Louisa May Alcottning "Little Women" asaridagi ayollar nutqida efemizimlar nafaqat tilning semantik, grammatika va stilistik jihatlari bilan bog'liq, balki ularning ijtimoiy va madaniy kontekstga ta'siri ham mavjud.

Ingliz tilida ayollar nutqida efemizimlar ko'proq individualizmni va hissiyotlarni ifodalashga yo'naltirilgan, o'zaro ishonch va empatiya ko'proq ifodalanadi. O'zbek tilida esa ayollar nutqi ko'proq jamiyatning qadriyatlariga, oilaviy munosabatlarga, milliy an'analarga mos keladigan tarzda ifodalanadi.

Alcottning asarida esa ayollar nutqi va ularning efemizimlari o'zgaruvchan ijtimoiy sharoitlarga, ayollarning jamiyatdagi roli va o'zgarishlarga nisbatan turlicha yo'nalishlar olishni ko'rsatadi. Misol uchun, Jo va Megning nutqlari orasidagi farq, o'z-o'zini anglash, oila qadriyatlari va zamon talablariga moslashish masalalarini yoritadi.

Shuningdek, ingliz va o'zbek tillarida ayollar nutqi o'rtasidagi farqlar shuni ko'rsatadiki, har ikki tilda ham ayollarning nutqi jamiyatning madaniy va qadriyatlar tizimi bilan chambarchas bog'liqdir. Ingliz tilida yengil, erkin va individual ifodalar, o'zbek tilida esa an'anaviy, samimiy va jamiyatga moslashtirilgan ifodalar keng tarqalgan.

Louisa May Alcottning Little Women asari, ayollar nutqidagi efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlarini tahlil qilish uchun juda yaxshi manba bo'lib xizmat qiladi. Asar orqali ayollarning nutqi, ularning ijtimoiy rollari, o'zaro munosabatlari va qadriyatlarini yoritishda katta ahamiyatga ega. Alcottning qahramonlari — Meg, Jo, Beth va Amy — o'z nutqlari orqali turli xil gender stereotiplari, qadriyatlar, va jamiyatdagi ayollarga bo'lgan yondashuvni aks ettiradi. Bu, ayniqsa, ularning ishlatgan efemizimlarida o'z ifodasini topadi.

Ingliz va o'zbek tillaridagi farqlar: Ayollar nutqidagi efemizimlar o'rtasidagi farqlar, ingliz va o'zbek tillaridagi madaniy xususiyatlarning ta'sirini ko'rsatadi. Ingliz tilida, ayniqsa XIX asr oxiri va XX asr boshlarida, ayollar nutqida individualizm, erkinlik va o'zini ifodalash muhim o'rin tutgan. Alcottning Little Women asaridagi Jo, Meg va boshqa qahramonlarning nutqi bu fikrni tasdiqlaydi. Jo, ayniqsa, o'zining mustaqil va o'zini tanitishga bo'lgan intilishlarini nutqida ifodalaydi. Unga nisbatan ishlatilgan efemizimlar, ko'proq o'ziga xos, faollik va mustaqillikni ta'kidlaydi. Ingliz tilidagi efemizimlar ko'proq ehtiyotkorlik va hurmatni aks ettiruvchi ifodalarni o'z ichiga oladi, bu esa jamiyatdagi ayollarning ijtimoiy o'rni bilan bog'liq.

O'zbek tilida esa, ayollar nutqi ko'proq an'anaviy qadriyatlar, oilaviy hurmat va jamiyatda qabul qilingan ijtimoiy rolarni aks ettiradi. O'zbek tilidagi efemizimlar ko'proq samimiy, mehmondo'st va ehtiyotkorlikni ta'kidlaydi. O'zbek jamiyatida ayollarga nisbatan an'anaviy tushunchalar, masalan, "yaxshi qiz", "oilaboshlig'iga yordamchi", yoki "ota-ona hurmatiga loyiq" kabi ifodalar ko'proq uchraydi. Bu, ayollarning jamiyatdagi rolini tasvirlashda o'z ifodasini topadi.

Lingvomadaniy xususiyatlar: Ingliz va o'zbek tillaridagi ayollar nutqidagi efemizimlar o'rtasidagi farqlarni tahlil qilishda, til va madaniyatning qanday bog'lanishini ko'rish mumkin. Ingliz tilida ayollarga bo'lgan qarashlarning erkinlik va individualizmni o'z ichiga olgan holda shakllanishi, ularning nutqida aforizmlar va mulohazalar orqali ifodalanadi. Little Women asarida

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

Meg va Jo o'rtasidagi nutq farqlari bu jihatni yaqqol namoyish etadi. Jo o'zining mustaqil va faolligini aks ettiruvchi efemizimlar ishlatadi, Meg oilaviy qadriyatlarni ifodalovchi so'zlarni ishlatadi. Bu farq, aslida jamiyatning ayollarga nisbatan qo'ygan talab va qarashlarining bir vaqtning o'zida qanday o'zgarib borayotganligini ko'rsatadi.

O'zbek tilida esa ayollar nutqi ko'proq jamiyatning an'anaviy qadriyatlariga, oilaviy hurmatga va o'zaro yordamga yo'naltirilgan. Alcottning *Little Women* asarida, o'zbek tilidagi ifodalarga yaqin bo'lgan holatlar ko'p. Masalan, ayollarning bir-birlariga nisbatan rahm-shafqat va samimiy yondashuvlari, o'zaro yordam, oila qadriyatlarini ta'kidlovchi so'zlar o'z aksini topadi. Asarda Bethning mehribonligi va Amy ning oila uchun xizmati o'zbek tilidagi efemizimlarni tasvirlashga o'xshash ifodalarga egadir.

Ijtimoiy o'zgarishlar va ayollar nutqidagi o'zgarishlar: Alcottning asari orqali ko'rinish turibdiki, XIX asrda ayollar nutqidagi efemizimlar, ular yashayotgan ijtimoiy o'zgarishlarga mos ravishda taraqqiy etgan. Megning va Jo ning o'rtasidagi nutq farqi, asar davomida ayollarning o'z-o'zini anglash va ijtimoiy pozitsiyalarini ko'rsatishiga imkon beradi. Jo o'z nutqida o'zgacha, faqatgina o'zining orzu-istaklari va ijtimoiy o'rniga mos keladigan so'zlarni ishlatadi, Meg esa oilaviy qadriyatlar va an'analarni o'z nutqida aks ettiradi. Bu farq, ayollarning o'sha davrda jamiyatdagi o'rni va roli haqida chuqur ma'lumot beradi.

Tahlil natijasida, *Little Women* asaridagi ayollar nutqida efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlari, ingliz va o'zbek tillaridagi madaniyatlarining o'zaro farqlari va o'xshashliklarini ko'rsatadi. Ingliz tilida ayollar nutqi erkinlik va mustaqillikni ifodalasa, o'zbek tilida bu ifodalar ko'proq oilaviy qadriyatlar, hurmat va samimiyatga asoslangan. Har ikki tilda ham ayollarning nutqi ijtimoiy sharoitga mos ravishda rivojlanib, jamiyatdagi ayollarning o'rni va roli haqida muhim ma'lumotlarni beradi.

Xulosa qismi: Xulosa qilib aytish mumkinki, "*Little Women*" asaridagi ayollar nutqi va efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlari, jamiyatdagi ayollar o'rnini, qadriyatlar va ijtimoiy me'yorlarni chuqur o'rganishga imkon beradi. Asar, ayollarning nutqidagi efemizimlarni madaniy kontekstda tahlil qilish orqali, ingliz va o'zbek tillaridagi ayollar nutqi orasidagi farqlarni ko'rsatadi. Bu esa nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatshunoslik, gender tahlili va adabiyotshunoslik sohalarida ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirishga yordam beradi. "*Little Women*" asarida ayollar nutqi orqali jamiyatdagi ayollarni tushunish, ularning jamiyatdagi o'rni va roli haqida muhim tushunchalarni beradi. Shuningdek, har bir til va madaniyatda ayollar nutqidagi efemizimlar ijtimoiy o'zgarishlarga, qadriyatlar va madaniy me'yorlarga qanday moslashganini ko'rsatadi.

Ayollar nutqidagi efemizimlarning lingvomadaniy xususiyatlari ingliz va o'zbek tillarida o'ziga xos tarzda aks etadi. Louisa May Alcottning *Little Women* asari orqali, til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlikni, ayollar nutqining ijtimoiy va madaniy kontekstdagi o'zgarishlarini tahlil qilish mumkin. Ingliz va o'zbek tillaridagi ayollar nutqi orqali jamiyatning qadriyatlar tizimi, ayollarga bo'lgan qarashlar va ularning ijtimoiy roli haqida chuqur tushuncha hosil qilish mumkin. Shuningdek, bu tahlil tilshunoslik va madaniyatshunoslik sohalarida keyingi tadqiqotlar uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Shernazarova, Hayothon Marufjonovna. "Achieving communicative language learning effectively." *Проблемы и перспективы развития России: Молодежный взгляд в будущее*. 2018.
2. Абдуллаева, Мархабо Рахмонкуловна. "Национальный колорит в художественном переводе (узбекском языке)." *Проблемы и перспективы развития России: Молодежный взгляд в будущее*. 2018.

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

3. Saidbekova, R. R. (2022). ISSUES OF NATIONAL METHODOLOGICAL PROPERTIES IN TRANSLATIONS. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(3), 658-666.
4. Hamidov, X., & Abdullayeva, M. (2024, March). FRAZEOLOGIZMLARNING O 'ZBEKCHA MUQOBIL VARIANTLARI VA FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI. In *Konferensiyalar| Conferences* (Vol. 1, No. 8, pp. 14-21).
5. Abdullayeva, Marxabo. "Milliy koloritni ifodalovchi frazeologizmlar tarjimasi muammolari (Monografiya)." T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi 148 (2024).
6. Абдуллаева, Мархабо Рахмонкуловна. "Инсоннинг табиатга муносабатидаги миллий колоритни ифодаловчи феълли фраземалар (Агата Кристи таржималари талкинида). ТерДУ илмий хабарномаси, илмий услубий журнал." (2020): 20.
7. Kasimova, Sarvinoz Sayfullaevna. "Transformation of phrases and its destructions." *Salud, Ciencia y Tecnología-Serie de Conferencias* 3 (2024): 740-740.
8. Hamidov, X. (2024). TRANSLATION OF PROVERBS IN THE WORKS OF ABDULLA QAHHOR. *Sharqshunoslik. Востоковедение. Oriental Studies*, 2(04), 74-82.
9. Hamidov, K. K. (2020). Translation Of Common Words And Phrases In The Novel "Days Gone By" By Abdulla Kadiri. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 1(01), 12-18.
10. Qodirovna T. Z., Shavkataliyevna Q. M. The appearance of visual expressions' translation into english in the work "The days gone by" by Abdulla Qodiriy //Open Access Repository. – 2024. – T. 10. – №. 1. – C. 78-81.
11. Komilova, Dildora Shavkatovna, and Xusanova Gulchiroy. "Analysis of emotional words in artistic translations." (2023): 28-32.
12. Akhmedova, Shakhlo Irgashbaevna. "The issue of women's place in the family and society in the creation of gulf arab countries' literature." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 2.12 (2022): 1174-1179.